

Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi

Examining Students' Perceptions About Distance Education Through Metaphor Analysis

Ümit DOĞAN¹

Aysu DOĞAN²

Öz

Bu araştırma öğrencilerin, uzaktan eğitim kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim desenine göre yürütülmüştür. Araştırmanın verileri 2020-2021 yılında Sakarya ili Karapürçek ilçesinde eğitimine devam eden 77 öğrencinin "Uzaktan Eğitim....gibidir. Çünkü...." ifadelerini tamamlamasıyla elde edilmiş ve elde edilen veriler içerik analize göre yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler "Uzaktan Eğitim" kavramı için 77 geçerli metafor üretmiştir. Üretilen bu metaforlar daha sonra ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alınarak kategorileştirilmiştir. Bu işlem sonucunda "Uzaktan Eğitim" kavramı için beş kategori elde edilmiştir. Bu kavramsal kategoriler: "Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim", "Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim", "Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim", "Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim", "Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim" başlıkları altında toplanmıştır. Çıkan sonuçlara göre de yapılan çıkarımlar ve tartışmalar makalede paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, metafor, öğrenci.

Abstract

This research was carried out in order to reveal the students' perceptions about the concept of distance education. The research was conducted based on the phenomenological phenomenology pattern, one of the qualitative research designs. The data of research is obtained by completing the expressions "Distance Education is like..... Because....." of 77 students in the Karapürçek located in Sakarya and this collecting data is interpreted according to the content analysis. According to the findings, students produced 77 valid metaphors for the concept of "Distance Education". These metaphors were then categorized by taking their common features and analogy aspects into consideration. As a result of this process, five categories were obtained for the concept of "Distance Education". These conceptual categories are: "Distance Education as an Expression of a Boring Element", "Distance Education as an Expression of a Difficult Element", "Distance Education as an Expression of a Meaningless Element", "Distance Education as an Expression of an Anxious Element", "Distance Education as an Expression of the Element of Loneliness". Inferences and discussions made according to the results are shared at the end of the article.

Key Words: Distance Education, metaphor, student.

¹ Şube Müdürü, Milli Eğitim Bakanlığı, Sakarya-Türkiye, doganumit18@hotmail.com

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Sakarya-Türkiye, doganaysu42@gmail.com

GİRİŞ

Bilim ve teknolojide meydana gelen gelişmeler ile birlikte insanoğlunun bilgiye ulaşma ihtiyacı artmış ve artış eğitimde daha önceki dönemlere göre daha üstün teknolojilerin kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Hayat boyu öğrenmenin gereği olarak eğitimdeki gelişimlerden herkesin eşit bir biçimde faydalanabilmesi için öğrenmenin sınırlarını yıkan uzaktan eğitime ilgi artmıştır. Işman (2011) uzaktan eğitimi, öğrenen ve eğiticinin farklı yerlerde olmasına rağmen iletişim ve bilgi teknolojiler aracılığı ile gerçekleştirilen eğitim biçimi olarak tanımlamaktadır. Çağdaş eğitim anlayışında tek tip eğitim anlayışından ziyade sürekli değişebilen, birbiriyle bütünleşmiş öğrenme ortamlarının kullanılmasına yönelik esnek yapılar vardır (Jonassen ve diğ., 1995). Bu yapılardan birisi de uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitimin tarihçesi 1728 yılına dayanır ki bu yıllarda Boston Gazetesi'nde mektup ile stenografi dersleri verilmesine başlanmıştır. 1890'lı yıllarda Avustralya'daki Queensland Üniversitesi kampüs dışına açık olan bir eğitim programı yürütmüştür. Benzer bir programı da 1920'lerde Columbia Üniversitesi gerçekleştirmiştir. 1930'lara gelindiğinde radyo, artık pek çok okul tarafından bir uzaktan eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1950'lerde ise Amerika'da özellikle askerî amaçlı olarak kullanılan uzaktan eğitim için kâğıt tabanlı iletişim ortamı kullanılmıştır (Uşun, 2006).

Türkiye'de uzaktan eğitim ile ilgili olarak ilk somut adım Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bankacılık ve Ticaret Hukuku Enstitüsü tarafından 1956 yılında banka personellerini mektup ile eğiterek atılmıştır. 1961 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Mektup ile Eğitim Merkezi kurulmuş ve bu birimde, eğitimlerini dışarıdan tamamlamak isteyen kişilere hazırlık dersleri mektup ile verilmiştir. Bu çalışmalar 1966'da genel direktörlük seviyesinde organize edilerek daha da yaygınlık kazanmıştır (Kaya, 202). Türkiye'de uzaktan eğitimin en yoğun ve en etkin kullanıldığı zaman dilimi Aralık 2019 ile başlar. Aralık 2019'da dünya genelinde Covid-19 pandemisi ortaya çıkmış, Mart 2020'de de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir pandemi ilan edilmiş (WHO, 2020) beraberinde dünya genelinde ülkelerce bir dizi önlemler alınmıştır. Korona virüsünün insandan insan çok hızlı bir biçimde geçip yayılması nedeniyle maske, sosyal mesafe ve temizlik gibi kurallarla pandemi kontrol altına alınmaya çalışılmış ve bu bağlamda dünya üzerinde 191 ülkede ilk, orta ve yükseköğretim de olmak üzere her düzeyden eğitim kurumu kapatılmıştır. Okulların kapatılmasıyla tüm dünyada toplam öğrenci nüfusuna tekabül eden 1,6 milyar öğrencinin de eğitimi sekteye uğramıştır (UNESCO, 2020a). Bu durumdan tüm dünya gibi Türkiye'de etkilenmiş, yaklaşık 16,5 milyonu ilk ve ortaöğretim öğrencisi olmak üzere 25 milyondan fazla öğrencinin eğitimi sekteye uğramıştır (UNESCO, 2020b). Türkiye'de okulların kapanması ile birlikte eğitimde devamlılığı sağlamak için acil uzaktan eğitim süreçleri işletilmiş, Millî Eğitim Bakanlığınca Eğitimde Bilişim Ağı (EBA) işlevsel hale getirilmiş, öğretmenlerce EBA platformu üzerinden canlı ders verme imkânı sağlanmış, televizyon üzerinde ilk, orta ve lise öğrencilerine yönelik ulusal yayın yapan üç kanal açılmış, güvenli çevrim içi platformlarla anlaşmalar sağlanarak süreç yönetilmeye çalışılmıştır. Bu süreç yönetimi esnasında uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajları da yaşanarak gözlenmiştir ki geleneksel sınıf ortamlarının da uzaktan eğitimin de kendi içlerinde avantajları ve sınırlılıkları mevcuttur. Genel olarak uzaktan eğitimin avantajları; daha az zaman, daha düşük maliyet, daha çok öğrenci, daha çok eğitim fırsatı, daha çok bilgi üretme ve yayma, daha kolay ve hızlı iletişim, daha çok öğrenme, daha fazla memnuniyet ve daha çok değer yaratma şeklinde ifade edilebilir (Horzum, 2014).

Türkiye'de Mart 2019 ile yoğun biçimde uygulanan ve tüm öğrencilerin hayatına avantaj ve dezavantajlarıyla giren uzaktan eğitim ile alakalı akıllarında çeşitli imgeler oluşturacakları kesindir. Bu algıların niteliği ise öğrenciler ile uzaktan eğitim sürecinde karşılıklı ilişkilerinin yönünü ve niteliğini belirleyecek, daha da önemlisi eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesini doğrudan etkileyecektir (Yalçın ve Erginer, 2012). Akıllarda oluşturulan imgelerin analizi oldukça önemli olup bu imgeler sayesinde bilinenden bilinmeyen anlatılması sağlanır. Bu sayede olgu daha bilinir hale getirilir (Balçı, 2003). Metafor kavramı, benzetme kavramına yakın bir anlam taşır. Metaforlar ile bilinmeyeni bilinene aktararak açıklamada bir söz veya görüntü

aracı olarak kullanılmaktadır (Mutlu, 1998). Aslında metafor bireyin zihninde oluşturmuş olduğu haritalama ve modelleme yöntemidir ki metaforlar bireyleri hayal kurmaya, yaratıcı düşünmeye ve bu düşüncelerini kendi yaşantısı ile ilişkilendirmeye yönlendirmektedir. Bu manada bireylerin duygu, düşünce, hayal ve yaşantılarını tanımlamada metaforlardan yararlanılması kaçınılmazdır (Girmen, 2007). Bu açıdan eğitim ortamlarında metaforların önemli işlevleri vardır ki siyasetten bilime, ekonomiden edebiyata kadar en karmaşık düşünce ve ilişkiler dahi metafor yoluyla daha anlaşılır hale gelirler (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin uzaktan eğitim kavramına ilişkin algılarını metafor yöntemiyle ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin uzaktan eğitim kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
3. Bu kavramsal kategoriler öğrencilerinin demografik özellikleri (cinsiyet, sınıf düzeyi) bakımından farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amaçları ile "derinlemesine betimleme, yorumlama, aktörlerin bakış açılarını anlama" amaçları (Yıldırım ve Şimşek, 2006) uyumlu olduğu için bu desen tercih edilmiştir. Olgubilim yaklaşıma göre tek bir gerçeklik yoktur. Gerçeklik kişisel algılamalara dayanır ve zamanla değişebilir. Ne bildiğimiz içinde bulunduğumuz durum, çevre ve şartlara göre değişiklik gösterir (Giorgi & Giorgi, 2003). Olgubilimde bireylere herhangi bir müdahalede bulunulmamaktadır. Olduğu gibi kabul edilmekte, izlenmekte ve incelenmektedir (Baş ve diğ., 2008).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu çalışmaya 2020-2021 eğitim öğretim yılı, Sakarya ilinde farklı eğitim kademelerinde eğitim görmekte olan 77 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler, gönüllülük esasına dayalı olarak uygun örnekleme tekniğine göre belirlenmiştir. Uygun örnekleme tekniği basit seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden olup bu teknik zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk vd., 2017). Araştırmaya katılanların 40'i kız (%51,94), 37'si erkek (%48,06) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 36'sı (%46,75) ortaokul, 41'i (%53,25) ise lise öğrencisidir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan katılımcıların uzaktan eğitime dair metaforlarını ortaya koymak için "Uzaktan Eğitim.....gibidir. Çünkü....." şeklindeki görüşme formunu tamamlamaları istenmiş olup katılımcılara bu cümlenin yazılı olduğu form verildikten sonra metafor oluşturma yöntemi hakkında kısa bilgilendirme yapılmıştır. Özellikle benzetilen kavramın çünkü ifadesi ile mantıklı bir açıklamasının olması gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmada Kullanılan Verilerin Analiz Edilmesi

Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiş olup içerik analizinin amacı toplanan verileri açıklanabilecek kavramlara ulaşmaktır. Betimsel analizde genel olarak özetlenen veriler içerik analizinde daha derinlemesine incelenir. Betimsel yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalara içerik analizi ile ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu kapsamda öğrencilerce geliştirilen metaforlar; adlandırma aşaması, eleme aşaması, kategori geliştirme aşaması, geçerlik ve güvenilirlik sağlama aşaması, frekansların hesaplanması ve verilerin

yorumlanması aşaması şeklinde 5 aşamada analiz edilmiştir (Bektaş ve Karadağ, 2013). Adlandırma aşamasında, öğrencilere uygulanan formlar neticesinde geçici bir liste oluşturulmuş ve tüm metaforların belirgin bir biçimde geliştirilip geliştirilmediği kontrol edilmiştir. Eleme aşamasında, öğrencilerce üretilen metaforlar metafor konusu, metaforun kaynağı, metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki bakımından incelenmiştir. Bu kapsamda metafor kaynağı içermeyen, herhangi bir gerekçe belirtmeyen, uzaktan eğitim kavramına katkısı olmayan anketler elenmiştir. Kategori geliştirme aşamasında, öğrencilerin uzaktan eğitim kavramının hangi özellikleri düşünerek metafor ürettikleri düşünülmüş, nasıl kavramsallaştırdıklarına bakılmıştır. Bu doğrultuda adlandırma aşamasında metaforlara verilen kodlarda dikkate alınarak benzer temaları barındıran metaforlar aynı kategoriye dâhil edilmiştir. Bu aşamada kategorilerin nasıl oluşturduğunun daha iyi anlaşılması adına öğrencilerin ifadelerine yer vermeye çalışılmıştır. Öğrenciler tarafından üretilen ifadeler doğrudan yazılırken öğrencilerin gerçek isimleri yerine “Ö-1” şeklinde kod isimler kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2006) göre nitel araştırmalarda geçerliliği sağlama adına, verilerin toplanmasından sonuçlarına kadar sürecin ayrıntılı bir şekilde açıklanması önemli bir ölçüttür. Bu araştırmada geçerliliği sağlama adına veri analizi süreci ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir. Dahası bu araştırmadan elde edilen bilgiler öğrencilerin yazılı ifadeleriyle desteklenmiştir. Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamasında, araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak amacıyla öğrencilerce üretilen metaforların bulunduğu kategoriye temsil edip etmediğini onaylama için uzman görüşüne başvurulmuş olup uzman ile araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen seviyede güvenilirlik sağlandığı alanyazında belirtilmektedir (Saban, 2008). Yapılan bu araştırmanın güvenilirliği Milse ve Huberman’ın (Güvenirlik= Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığıx100) formülü ile hesaplanmış (Miles ve Huberman, 1994; Akt: Şenel ve Aslan, 2014) sonuç %91 olarak bulunmuştur. Frekansların hesaplanması ve verilerin yorumlanması aşamasında, kategoriler tablolaştırarak öğrencilerin bu metaforları kullanma sıklıkları frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Elde edilen kategorilere göre veriler yorumlanmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin “Uzaktan Eğitim” kavramına ilişkin sahip oldukları algıların metaforlar aracılığı ile belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada öğrenciler tarafından geliştirilen metaforlardan benzer temaları içerenler aynı başlık altında bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan metaforların benzer olma durumları belirlenirken benzetme yönü esas alınmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin “Uzaktan Eğitim” kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların yer aldığı kategoriler tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Uzaktan Eğitim Kavramına İlişkin Bulgular

Bu araştırmada elde edilen genel bulgulara göre, öğrenciler “Uzaktan Eğitim” kavramına yönelik toplam 77 adet geçerli metafor üretmiştir. Öğrencilerin üretmiş olduğu bu metaforlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin “Uzaktan Eğitim” Kavramına Yönelik Oluşturdukları Metaforlar

Sıra	Metafor	f	%	Sıra	Metafor	f	%
1	Karınca yuvası	1	1,29	41	Aşı olmak	1	1,29
2	Tek kardeş olmak	1	1,29	42	Hastalanmak	1	1,29
3	Hapisteki suçlu	1	1,29	43	Trafik kazası	1	1,29
4	Ütü yapmak	1	1,29	44	Doların yükselmesi	1	1,29
5	Tek başına yapılan düşün	1	1,29	45	Sıra beklemek	1	1,29
6	Tek ayaklı sandalye	1	1,29	46	Okyanustaki ada	1	1,29

7	Fındık toplamak	1	1,29	47	Mezar	1	1,29
8	Havlayan kedi	1	1,29	48	Sünnet düğünü	1	1,29
9	Anahtarsız kilit	1	1,29	49	Maçtaki hakem	1	1,29
10	Matematikten yüksek puan almak	1	1,29	50	Huzurevindeki yaşlılar	1	1,29
11	Bozuk deniz feneri	1	1,29	51	Yabancı ülkede dil bilmeden yaşamak	1	1,29
12	Annemin evde balık pişirmesi	1	1,29	52	Kamyon şoförlüğü	1	1,29
13	Kolonya	1	1,29	53	Sürüdeki çoban köpeği	1	1,29
14	Serviste tek kalkmak	1	1,29	54	Cüzdandaki para	1	1,29
15	Susuz ağaç yetiştirmek	1	1,29	55	Babamın benle saklambaç oynaması	1	1,29
16	Tonersiz yazıcı	1	1,29	56	Futbol maçındaki kaleci	1	1,29
17	3'lü priz	1	1,29	57	Dağ tırmanmak	1	1,29
18	Halı yıkamak	1	1,29	57	Tek başına yürümek	1	1,29
19	Asker olmak	1	1,29	59	Babamı ikna etmek	1	1,29
20	Yağlı güreş	1	1,29	60	Halter kaldırmak	1	1,29
21	Babamın her şeye kızması	1	1,29	61	Annesiz babasız olmak	1	1,29
22	Patos makinesi	1	1,29	62	İp üstünde dengede durmak	1	1,29
23	Arı kovanı	1	1,29	63	Evde tek kalmak	1	1,29
24	Gece çıkan güneş	1	1,29	64	Brokoli yemeği	1	1,29
25	Antika vazo	1	1,29	65	Çöldeki penguen	1	1,29
26	Siyah beyaz fotoğraf	1	1,29	66	Sütlü çay	1	1,29
27	Sineği kovalayan inek	1	1,29	67	Kahvaltıda kebab yemek	1	1,29
28	Gazsız gazoz	1	1,29	68	Gök gürültüsü	1	1,29
29	Acı su	1	1,29	69	Ekmek arası lahmacun	1	1,29
30	Annemden ayrı kalmak	1	1,29	70	Kanatsız uçmak	1	1,29
31	Basketbol maçı	1	1,29	71	Kurbanlık koyun	1	1,29
32	Peçete	1	1,29	72	Tuzlu kahve	1	1,29
33	Akmayan tuzluk	1	1,29	73	Matematik problemi	1	1,29
34	Tabut	1	1,29	74	Anne babamın boşanacak olması	1	1,29

35	Zeytinyağı	1	1,29	75	Kirli su	1	1,29
36	Kafesteki kuş	1	1,29	76	Deprem korkusu	1	1,29
37	Battaniye	1	1,29	77	İnternetsiz telefon	1	1,29
38	Babaannemin bizde 1 ay kalacak olması	1	1,29	Toplam		77	100
39	Kanser hastalığı	1	1,29				
40	Koltuk	1	1,29				

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerce uzaktan eğitim kavramı için 77 farklı metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar benzerlik yönleri bakımından kategoriler altında toplanmış ve tablo 2 de gösterilmiştir. “Uzaktan Eğitim” kavramına yönelik 77 farklı geçerli metafor oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin “Uzaktan Eğitim” Kavramına Yönelik Oluşturdukları Metaforların Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	Gök gürültüsü (1), annemden ayrı kalmak (1), serviste tek kalmak (1), evde tek kalmak (1), anne babamın boşanacak olması (1), deprem korkusu (1), kurbanlık koyun (1), tabut (1), babaannemin bizde 1 ay kalacak olması (1), kanser hastalığı (1), internetsiz telefon (1), aşı olmak (1), hastalanmak (1), trafik kazası (1), doların yükselmesi (1), Bozuk deniz feneri (1), 3'lü priz (1), Battaniye (1), Koltuk (1), Kirli Su (1), Karınca yuvası (1), Siyah beyaz fotoğraf (1), Kafesteki kuş (1), Tek ayaklı sandalye (1), Patos makinesi (1), Basketbol maçı (1), Zeytinyağı (1), Havlayan kedi (1), Anahtarsız kilit (1), Halı yıkamak (1), Antika vazo (1), Gazsız gazoz (1), Acı su (1), Peçete (1), Akmayan tuzluk (1), Tek kardeş olmak (1), Sürüdeki çoban köpeği (1)	37	37	44,15
Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	Matematik problemi (1), kanatsız uçmak (1), matematikten yüksek puan almak (1), babamın benle saklambaç oynaması (1), fındık toplamak (1), babamı ikna etmek (1), annemin evde balık pişirmesi (1), ip üstünde dengede durmak (1), dağa tırmanmak (1), halter kaldırmak (1), susuz ağaç yetiştirmek (1), asker olmak (1), yağlı güreş (1)	13	13	16,88
Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim	Annesiz babasız olmak (1), okyanustaki ada (1), mezar (1), sünnet düğünü (1), maçtaki hakem (1), huzurevindeki yaşlılar (1), yabancı ülkede dil bilmeden yaşamak (1), futbol maçındaki kaleci (1), Kolonya (1), Tonersiz yazıcı (1), Arı kovana (1)	11	11	15,58
Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	Babamın her şeye kızması (1), brokoli yemeği (1), ekmek arası lahmacun (1), sütlü çay (1), çöldeki penguen (1), gece çıkan güneş (1), sineği kovalayan inek (1), kahvaltıda kebab yemek (1), tuzlu kahve (1)	9	9	11,68
Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	Sıra beklemek (1), tek çocuk olmak (1), hapisteki suçlu (1), ütü yapmak (1), tek başına yapılan düğün (1), kamyon şoförlüğü (1), tek başına yürümek (1)	7	7	9,09
Toplam		77	77	100

Tablo 2 incelendiğinde uzaktan eğitim kavramına ilişkin öğrencilerce üretilen metaforlar benzer olma yönlerine göre kategorileştirildiğinde 5 farklı kategori elde edilmiştir. Bu kategorilerdeki metaforlar ve kategorileri oluşturan metaforların öğrencilerce tanımlamalarına ilişkin örnekler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kategori 1. Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim: Bu kategoride öğrenciler, uzaktan eğitimi sıkıcı bir unsur ile ilişkilendirerek metaforlar üretmişlerdir. Bu metaforlar ve frekansları sıra beklemek (1), tek çocuk olmak (1), hapisteki suçlu (1), ütü yapmak (1), tek başına yapılan düğün (1), kamyon şoförlüğü (1), tek başına yürümek (1) şeklindedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforlara ilişkin öğrenci ifadeleri yer almaktadır.

"Uzaktan eğitim evin tek çocuğu olmak gibidir. Çünkü çok sıkıcı." (Ö-2)

"Uzaktan eğitim tek başına yapılan düğün gibidir. Çünkü sıkılmaktan eğlenmeye vakit bulamıyorsun." (Ö-5)

"Uzaktan eğitim kamyon şoförlüğü gibidir. Çünkü yol uzun ama hem sıkıcı hem de hep aynı şeyleri görmek insanı yoruyor." (Ö-52)

Kategori 2. Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim: Bu kategoride öğrenciler, uzaktan eğitimi zor bir unsur ile ilişkilendirerek metaforlar üretmişlerdir. Bu metaforlar ve frekansları Matematik problemi (1), kanatsız uçmak (1), matematikten yüksek puan almak (1), babamın benle saklambaç oynaması (1), fındık toplamak (1), babamı ikna etmek (1), annemin evde balık pişirmesi (1), ip üstünde dengede durmak (1), dağa tırmanmak (1), halter kaldırmak (1), susuz ağaç yetiştirmek (1), asker olmak (1), yağlı güreş (1) şeklindedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforlara ilişkin öğrenci ifadeleri yer almaktadır.

"Uzaktan eğitim babamı ikna etmem gibidir. Çünkü babamı bir konuda ikna etmem nasıl zorsa uzaktan eğitim de o kadar zorluyor beni." (Ö-59)

"Uzaktan eğitim kanatsız uçmak gibidir. Çünkü kanatsız uçmak oldukça zordur ve uzaktan eğitim ile bir şeyler öğrenmekte zordur." (Ö-70)

"Uzaktan eğitim annemin evde balık pişirmesi gibidir. Çünkü pişen balığın kokusu evden nasıl zor çıkarsa uzaktan eğitime dayanmak benim için o kadar zordur." (Ö-12)

Kategori 3. Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim: Bu kategoride öğrenciler, uzaktan eğitimi zor bir unsur ile ilişkilendirerek metaforlar üretmişlerdir. Bu metaforlar ve frekansları Babamın her şeye kızması (1), brokoli yemeği (1), ekmek arası lahmacun (1), sütü çay (1), çöldeki penguen (1), gece çıkan güneş (1), sineği kovalayan inek (1), kahvaltıda kebab yemek (1), tuzlu kahve (1) şeklindedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların öğrenciler tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler yer almaktadır.

"Uzaktan eğitim brokoli yemeği gibidir. Çünkü bu yemek bana çok anlamsız geliyor ki uzaktan eğitim de oldukça anlamsız." (Ö-64)

"Uzaktan eğitim babamın her şeye kızması gibidir. Çünkü uzaktan eğitim de babamın her şeye kızması çok ilginç. İkisi de bana saçma geliyor." (Ö-21)

"Uzaktan eğitim çöldeki penguen gibidir. Çünkü penguen nasıl çöle ait değilse ben de uzaktan eğitime ait değilim. Benim yerim okul." (Ö-65)

Kategori 4. Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim: Bu kategoride öğrenciler, uzaktan eğitimi zor bir unsur ile ilişkilendirerek metaforlar üretmişlerdir. Bu metaforlar ve frekansları Gök gürültüsü (1), annemden ayrı kalmak (1), serviste tek kalmak (1), evde tek kalmak (1), anne babamın boşanacak olması (1), deprem korkusu (1), kurbanlık koyun (1), tabut (1), babaannemin bizde 1 ay kalacak olması (1), kanser hastalığı (1), internetsiz telefon (1), aşı

olmak (1), hastalanmak (1), trafik kazası (1), doların yükselmesi (1), Bozuk deniz feneri (1), 3'lü priz (1), Battaniye (1), Koltuk (1), Kirli Su (1), Karınca yuvası (1), Siyah beyaz fotoğraf (1), Kafesteki kuş (1), Tek ayaklı sandalye (1), Patos makinesi (1), Basketbol maçı (1), Zeytinyağı (1), Havlayan kedi (1), Anahtarsız kilit (1), Halı yıkamak (1), Antika vazo (1), Gazsız gazoz (1), Acı su (1), Peçete (1), Akmayan tuzluk (1), Tek kardeş olmak (1) ve Sürüdeki çoban köpeği (1) şeklindedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların öğrenciler tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler yer almaktadır.

"Uzaktan eğitim gök gürültüsü gibidir. Çünkü gök gürültüsü beni korkutuyor. Uzaktan eğitimden de bir şey öğrenemeyeceğim düşüncesi beni korkutuyor."(Ö-68)

"Uzaktan eğitim deprem korkusu gibidir. Çünkü her an deprem olacak düşüncesi beni ürkütüyor. Uzaktan eğitim de aynı duyguları bana yaşıyor."(Ö-76)

"Uzaktan eğitim kurbanlık koyun gibidir. Çünkü uzaktan eğitime katıldığımda kendimi kurbanlık koyu gibi hissediyorum. Sanki hiç bitmeyecekmiş gibi hissediyorum."(Ö-71)

Kategori 5. Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim: Bu kategoride öğrenciler, rehber öğretmeni değerli bir unsur ile ilişkilendirerek metaforlar üretmişlerdir. Bu metaforlar ve frekansları Annesiz babasız olmak (1), okyanustaki ada (1), mezar (1), sünnet düğünü (1), maçtaki hakem (1), huzurevindeki yaşlılar (1), yabancı ülkede dil bilmeden yaşamak (1), futbol maçındaki kaleci (1), futbol maçındaki kaleci (1), Kolonya (1), Tonersiz yazıcı (1), Arı kovanı (1) şeklindedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların öğrenciler tarafından tanımlamalarına ilişkin örnekler yer almaktadır.

"Uzaktan eğitim sünnet düğünü gibidir. Çünkü sünnet düğününde nasıl yalnızsan uzaktan eğitimde de yalnızsın."(Ö-48).

"Uzaktan eğitim yabancı ülkede dil bilmeden yaşamak gibidir. Çünkü bir şey anladığım yok ama anlıyormuş gibi yapıyorum."(Ö-51)

"Uzaktan eğitim futbol maçındaki kaleci gibidir. Çünkü sahanın en yalnızı odur. Uzaktan eğitimin de en yalnızı benim. Ekran başında yalnız."(Ö-56)

Tablo 3. Kavramsal Kategorilerin Öğrencilerin Cinsiyetleri Bakımından Karşılaştırılması

Kategori	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	17	22,07	20	25,98	37	44,15
Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	6	7,79	7	9,09	13	16,88
Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim	7	9,09	4	5,19	11	15,58
Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	8	10,39	1	1,29	9	11,68
Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	2	2,59	5	6,49	7	9,08
TOPLAM	40	51,94	37	48,06	77	100

Erkek öğrenciler "Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim", "Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim" ve "Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim" kategorilerini temsil eden metafor imgelerini kız öğrencilere kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

Kız öğrenciler “Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim” ve “Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini erkek öğrencilere kıyasla daha çok oranda üretmiştir.

Tablo 4. Kavramsal Kategorilerin Öğrencilerin Devam Ettikleri Okul Türü Bakımından Karşılaştırılması

Kategori	Ortaokul		Lise		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	10	10,29	27	33,86	37	44,15
Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	10	10,29	3	6,59	13	16,88
Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim	7	9,09	4	6,49	11	15,58
Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	8	10,39	1	1,29	9	11,68
Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim	1	1,29	6	7,79	7	9,08
TOPLAM	36	46,75	41	53,25	77	100

Ortaokula devam eden öğrenciler en fazla *Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim*, *Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim* ve *Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim* kategorisini yansıtan metaforları üretirlerken, Liseye devam öğrenciler en fazla *Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim* ve *Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim* kategorisini yansıtan metaforları üretmişlerdir. Ortaokula devam eden öğrenciler en az *Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim* kategorisini yansıtan metaforları üretirlerken, Liseye devam eden öğrenciler en az *Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim* kategorisini yansıtan metaforları üretmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrenciler “Uzaktan Eğitim” kavramına yönelik 77 farklı ve geçerli metafor üretmiş olup üretilen metaforlar benzeme yönlerine göre kategorileştirilmiştir. Bu kategorileştirme neticesinde 5 farklı kategori elde edilmiş olup bu kategoriler “Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim”, “Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim”, “Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim”, “Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim”, “Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim” şeklindedir. Araştırmada üretilen metaforların tamamının olumsuz metaforlar olduğu görülmüştür. Böyle bir sonucun çıkmasının nedeni öğrenciler için okulların sadece bilgi aktarım merkezi değil aynı zamanda onlar için bir eğlence, sosyalleşme ortamı olması ve bu ortamdan uzak kalmış olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bu uzak kalma durumu beraberinde öğrenciler için kaygı verici duygular yaratmış olabilir. Bozkurt (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma neticesinde uzaktan eğitim olumlu ve olumsuz olarak kategorileştirilmiştir. Olumlu kategori olarak yapılandırılmış öğrenme, özerklik, içsel motivasyon, topluluk hissi gibi temalar öne çıkarken, olumsuz kategorilerde ise yapaylık, iletişimsizlik, izolasyon, eşitsizlik ve duyuşsal yakınlık temaları ortaya çıkmıştır. Thompson & Ku (2005), Fidan (2017), Özaydın Özkara (2016), Kan ve Fidan’ın (2016) çalışmalarında da öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik olumlu ve olumsuz düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir. Olumsuz görüşlerin nedenleri arasında iletişim eksikliğinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir (Kan ve Fidan, 2016; Fidan, 2017). Yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitim doğası gereği öğrencilere yüksek seviyede erişilebilirlik ve esneklik sunmasına rağmen, öğretim elemanları ve öğrenciler arasındaki uzaklık, uzaktan

eğitimde önemli bir engel olarak görülen etkileşim eksikliğine neden olmaktadır (Lee, 2017). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime algılarına ilişkin Çivril, Aruğaslan ve Özkara (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma neticesinde algıların öğrencilerin çoğunluğunun olumlu metaforlar kullanırken uzaktan eğitime dair algılarının pozitif yönde olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Çivril, Aruğaslan ve Özkara (2018) metaforların 5 kategoride toplandığı tespit edilmiş olup bu kategorilerin Duyuşsal, Esneklik, Etkileşim, Erişilebilirlik ve Eğitsel şeklinde olduğu bulunmuştur. Genç ve Gümrükçüoğlu (2020) ise araştırmalar neticesinde öğrenciler, uzaktan eğitimin sunmuş olduğu avantajları (derslere kolay ulaşma, vakit tasarrufu vb) belirtmelerine rağmen, örgün eğitimin yüz yüze etkileşiminden uzak kalmaları nedeniyle uzaktan eğitimi eleştirmişlerdir. Serçemeli ve Kurnaz (2020) uzaktan muhasebe eğitimi ile ilgili gerçekleştirdikleri araştırma neticesinde muhasebe eğitiminin uzaktan yöntemlerle devam etmesinin olumlu yönlerinin zaman tasarrufu, esnek eğitim olanakları, video kayıtlarının istenilen zaman diliminde tekrar izlenmesi olanağı olduğu, olumsuz yönlerinin ise internete ve eğitime ulaşmada sorun yaşama, yalıtılmışlık hissi yaşama gibi hususlar olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada erkek öğrenciler “Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim”, “Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim” ve “Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini kız öğrencilere kıyasla daha çok oranda üretirken, kız öğrenciler ise “Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim” ve “Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim” kategorilerini temsil eden metafor imgelerini erkek öğrencilere kıyasla daha çok oranda üretmiştir. Kız öğrencilerin anlamsızlık ve yalnızlık unsuru içeren ifadeler içeren metaforlar üretip diğer kategorilerde daha az metafor üretmelerinin nedeni kız öğrencilerin özyeterliliklerinin ve sorumluluk bilinçlerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olması olabilir. Bunu destekler biçimde Kaynar vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma neticesinde erkek öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin genel puanları, düşünceleri, tutumları ve öğretim alt boyutu ile ilgili puanları kız öğrencilerin puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Kız öğrencilerin puanları, kendi yeterlilikleri ve ödev alt boyutlarında ise erkek öğrencilerden daha yüksek iken genel olarak cinsiyetin uzaktan eğitim ile ilgili algılarında bir farklılık oluşturmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Gündüz (2013) tarafından yapılan uzaktan eğitime yönelik algının cinsiyet değişkenine göre incelendiği çalışmada da yine algı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tanyıldız ve Semerci (2003) ve Gökbulut (2021) de araştırmaları neticesinde uzaktan (çevrimiçi) eğitim uygulamalarına ilişkin üniversite öğrencilerinin görüşlerinde cinsiyetlerine göre farklılık olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Ortaokula devam eden öğrenciler en fazla “Zor Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim, Anlamsız Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim ve Yalnızlık Unsuru Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisini yansıtan metaforları üretirlerken, Liseye devam öğrenciler en fazla “Sıkıcı Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim” ve “Kaygı Verici Bir Unsur Olarak Uzaktan Eğitim” kategorisini yansıtan metaforları üretmişlerdir. Böyle bir bulgunun çıkmasının nedeni ortaokul öğrencilerinin sosyalleşme ihtiyaçlarının ve akran birlikteliği ihtiyacının karşılanmaması sonucunda daha fazla anlamsız ve yalnızlık hissine kapılmış olmaları olabilir. Lise öğrencilerinin ise pandemi döneminde özellikle yazılı sınavlar ile ilgili yaşadıkları belirsizlikler onların kaygı düzeylerini arttırmış olmasından kaynaklanabilir. Alanyazında uzaktan eğitime yönelik öğrencilerin devam ettikleri okul türüne göre algıları ile ilgili bir bulguya rastlanmamış ancak Yavuz’un (2016) eğitim fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile İngilizce dersine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada uzaktan eğitimin avantajlarının orta seviyede olduğu gözlemlenmiş, dezavantajlarının orta seviyenin biraz üstünde olduğu görüşü ağır basmıştır. Bayram vd. (2019) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında uzaktan eğitime yönelik fakülte/yüksekokul açısından değerlendirilmesinde, Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin uzaktan eğitim dersinin avantajlarına ilişkin tutumlarının Sağlık yüksekokulu öğrencilerine göre anlamlı derecede düşük iken, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu ve İslami ilimler fakültesi öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Meslek yüksekokulu öğrencileri ve eczacılık fakültesi öğrencilerinin, avantaj alt

boyutu için ortalamalarının sağlık yüksekokulu öğrencilerinden anlamlı derece düşük iken İslami ilimler fakültesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğrenciler genel olarak uzaktan eğitimi zor ve sıkıcı olarak görmekte olup öğrencilerin öğretmenlerinden bekledikleri hoşgörü ile uzaktan eğitimi kendilerine sevdirmesidir. Bu bağlamda öğrencilerce üretilen metaforlar göz önüne alındığında öğretmenlerce uzaktan eğitim süreci zarfında farklı görsel öğeler kullanılmalı, konular daha çok gerçek hayatla ilişkilendirilerek hikayelendirme yöntemi kullanılmalı, öğrencilere karşı sakin ve mütevazı olunmalı, öğrencilerin kaygı düzeyini düşürücü yöntemler kullanılmalıdır. Uzaktan eğitimin sistematik ve planlı bir süreç olduğu, bireysel farklılıkların göz önüne alınması gerektiği, farklı teknolojilerin farklı amaçlar için kullanılabilmesi düşünülerek uzaktan eğitim uygulamaları yapılması; pandemi sırasında ve pandemi sonrası yeni normalde ilköğretim öğrencilerinin yaşayacakları olumlu ve olumsuz deneyimlerin uzaktan eğitimin geleceğini etkileyeceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Balcı, A. (2003). Eğitim örgütlerinde yeni bakış açıları: kuram-araştırma ilişkisi. II. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33, 26-61.
- Baş, T., Akturan, U., Ataçkarapınar M., Atak, İ., Bağcı, ve F., Çamır, M. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri: NVivo 7 ile nitel veri analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayram, M., Peker, A. T., Aka, S. T., ve Vural, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 330-345.
- Bektaş, M. ve Karadağ, B. (2013). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin yardımlaşma değerine yönelik geliştirdikleri metaforların incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8), 271-286.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6(3), 112-142.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-360.
- Çivril, H., Aruğaslan, E., ve Özkara, B. Ö. (2018). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları: bir metafor analizi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 39-59.
- Fidan, M. (2017). Metaphors of blended learning' students regarding the concept of distance education. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(1), 276-291.
- Genç, M. F., ve Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde İlâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Giorgi, A. & Giorgi, B. (2003). *Qualitative pschology*. Sage Publication, London.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Gökbulut, B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 160-177.
- Gündüz, A. Y. (2013). *Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algısı*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Horzum, M. B. (2014). Karma öğrenme öğrencilerinin transaksyonel uzaklık algıları ve öğrenme yaklaşımlarına yönelik boylamsal ve kesitsel bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 39 (174), 53-66.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Pegem A Yayıncılık.
- Jonassen, D., Davidson, M., Collins, M., Campbell, J., & Haag, B. B. (1995). Constructivism and computermediated communication in distance education. *The American Journal of Distance Education*, 9(2), 7- 26.
- Kan, A. Ü., ve Fidan, E. K. (2016). Türk dili dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin öğrenci algıları. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(2).
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Kaynar, H., Kurnaz, A., Doğrukök, B., ve Barışık, C. Ş. (2020). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(7).
- Lee, K. (2017). Rethinking the accessibility of online higher education: A historical review. *Internet and Higher Education*, 33(2017), 15-23.
- Mutlu, E. (1998). *İletişim sözlüğü*. Ankara: Ark Yayınları.
- Özaydın Özkara, B. (2016). *Probleme ve işbirliğine dayalı çevrimiçi öğrenmenin öğrenci başarısı, motivasyonu ve memnuniyetine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Serçemeli, M., ve Kurnaz, E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Şenel, T. ve Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10,2.
- Tanyıldız, M. ve Semerci, Ç. (2003). Çevrim içi eğitim uygulamalarına ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2) , 197-216.
- Thompson, L. & Ku, H. Y. (2005). Chinese graduate students' experiences and attitudes toward online learning. *Educational Media International*, 42(1), 33-47.
- UNESCO. (2020a). *School closures caused by Coronavirus (Covid-19)*. UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.
- UNESCO. (2020b). *Startling digital divides in distance learning emerge*. UNESCO. <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge>.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- WHO. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. World health Organization. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar 1. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.
- Yavuz, R. (2016). *Eğitim fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin tutumları ile ingilizce dersine ilişkin tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.